

Zomaar een Zondag in mijn atelier

(Eerder verschenen in de nieuwsbrief van de VNE)

Het is vandaag een belangrijke dag voor de voetballende gezinsleden en dus ben ik deze zondag op mijzelf aangewezen. Er is ook geen hond meer die gezelschap en een wandeling nodig heeft, en de drie poezen liggen lekker te dutten in het kleine straaltje zon dat door het raam komt. Omdat ik binnenkort mee zal doen aan de tentoonstelling KUNST -AHOY in Rotterdam en ik door omstandigheden weinig nieuw werk heb, besluit ik naar mijn atelier te gaan. Wellicht kan ik nog iets nieuws te voorschijn toveren...

'Toveren' is voor mij, na al die jaren dat ik met email bezig ben, nog steeds het woord dat het emailleren het best omschrijft; iedere keer weer gaat het om het geven van een persoonlijk statement door glas samen te smelten met metaal, wat uiteindelijk toch een haast ondenkbaar geb euren is. Dus maar snel naar de tram.

Ofschoon, op zondag kan ik misschien beter gaan lopen: de meeste trams rijden op de rustdag immers met grote tussenpozen. Maar nét heb ik besloten te gaan wandelen als ik de tram zie aankomen. Ik versnel mijn pas en ik ben precies op tijd om in te stappen. Er is zowaar ook een zitplaats en daar maak ik gebruik van.

Bij de volgende halte stapt een oudere heer in. Ik heb hem al vaker gezien in de tram. Men noemt hem 'Malle Pietje' omdat hij altijd vrolijke liedjes zingt en leuke deuntjes fluit in de tram. Vandaag schuift hij bij mij in de bank. Er ontwikkelt zich een conversatie waaruit ik leer dat 'Malle Pietje' inderdaad Piet heet. "Zeg maar Ome Piet, mevrouwtje", zegt hij vriendelijk tegen me, "Ik rij altijd mee met de tram om de mensen wat op te vrolijken. Want ziet U, bijna niemand is meer blij tegenwoordig..." Ik antwoord dat dat misschien wel logisch is. We leven in een roerige tijd, nietwaar? Nu weer die mond- en klauwzeer crisis. Ik schrik wel een beetje dat ik dat gezegd heb, want dat zal - denk ik - Ome Piet wel op zijn praatstoel zetten. Niets is minder waar. "Ik merk het al, mevrouwtje, ik ben niet voor niets met de tram meegegaan vandaag. U moet opgebeurd worden! Vandaag ga ik speciaal voor U fluiten. Kunt U la ter zeggen dat U Uw eigen fluitconcert hebt gehad van Ome Pietje. Ik heb vroeger voor volle zalen gestaan, mevrouwtje, maar vandaag is het voor U alleen." En dan is het verder of ik de hele rit naast een lijster zit: de trillertjes worden afgewisseld door vrolijk getjilp, en af en toe is er ook nog een stuk van een bekend liedje te bespeuren. Als mijn halte nadert voel ik me haast schuldig dat ik ga uitstappen, maar als ik op de knop druk om aan te geven dat ik mijn halte nader, zegt Pietje: "Nou, dat was t och wel even fijn voor U, hé mevrouwtje... Hebt U tenminste even kunnen genieten." Ik hoef me dus niet schuldig te voelen.

Op mijn atelier aangekomen merk ik dat ik vandaag de enige aanwezige ben in het grote gebouw. De zon schijnt naar binnen. Ik zet de emailleeroven aan en maak een kopje thee voor mezelf terwijl ik overdenk wat ik zal gaan doen. Ik besluit een schaal af te maken.

Het is een schaal waar ik lang geleden aan begonnen ben. De binnenkant was mooi geworden, maar de buitenkant zinde mij niet omdat er gemene moeten onderop zaten doordat de schaal met zijn bodem op een treeftje had gestaan. Ik had die moeten afgevijld met een slijpsteen zodat ze niet scherp meer waren, maar in een opwelling was ik enige tijd geleden begonnen de buitenkant van de schaal (ook de bodem) van cloisons te voorzien en die cloisons op te vullen met transparante emails in diverse kleuren.

Het is een schaal met een diameter van 20 cm, en daar gaat veel tijd in zitten. Omdat ik niet zo'n erg geduldig mens ben, had ik na enige tijd de schaal maar weer even 'op een zacht pitje gezet' en was ik iets anders gaan doen. Maar nu, met de trillers en het getjilp van Ome Pietje nog in mijn achterhoofd, kan ik er weer aan beginnen. Nadat ik een aantal



cloisons heb gevuld, en ik de email e ven wil laten drogen alvorens de schaal in de hete oven te zetten, moet ik terugdenken aan de reden van al dit extra werk: de moeten aan de onderkant van de schaal. En ik denk: zélf heb ik daar nu wel een oplossing voor gevonden, maar wellicht zijn er andere emailleurs die met hetzelfde probleem kampen. En waarom zouden we het wagenwiel twee keer uitvinden? Daarom volgt hieronder de manier waarop ikzelf tegenwoordig dergelijke moeten voorkom:

Bij de pottenbakker heb ik ovensteuntjes gekocht. Het zijn langwe rpige, rechte balkjes, ongeveer 1 cm breed en met verschillende lengtes. Deze staafjes smeer ik in met ovenpasta. Als deze ovenpasta goed is gedroogd, vorm ik een kruis van de staafjes op een brandrooster en daarop zet ik, ondersteboven, de te emaileren schaal. Alle warmte van de oven kan dus zowel aan de buiten- als aan de binnenkant van de schaal zijn werk doen. Bovendien staat de schaal veel steviger dan als hij op drie puntjes van een metalen treeftje balanceert. Simpel, jazeker, maar het werkt!

Overigens, een Amerikaanse collega heeft een andere oplossing gevonden die hij prettiger vindt. Dat is deze: hij vormt van koper of van zilver een spiraal.

Als hij de onderkant van een schaal emailleert, legt hij deze spiraal precies in het midden van de bodem, in het nog niet gesmolten email. Dan gaat de schaal ondersteboven de oven in, waarbij de spiraal in de smeltende emailmassa zinkt. Omdat hij de spiraal maakt van draad dat tamelijk dik (en dus tamelijk hoog) is - ik schat 2 of 2,5 cm hoog - heeft hij dan bij

volgende overgangen geen treefje meer nodig omdat de schaal op de spiraal kan rusten. Het spreekt haast vanzelf dat deze werkwijze makkelijker is bij gebruik van zilver dan als men koper gebruikt omdat, zolang de binnenkant van de schaal niet is bedekt met email, het blootliggende koper zal oxideren en de emailleur het dus steeds na de overgang goed moet schoonmaken. Het is natuurlijk ook mogelijk de niet-geëmailleerde binnenkant van de schaal te bedekken met scalex. Deze oxidatie-remmer verbrandt, maar laat tijdens het afkoelen van de schaal vanzelf los waarna het schoonmaken van de binnenkant, om in de sfeer van Ome Pietje te spreken, 'een fluitje van een cent' zal zijn.

*Ellen Goldman
April 2001*